

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Socialudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 15. oktober 2024
Kontor: Politikontoret
Sagsbeh: Juliane Le Arp
Sagsnr.: 2024-11364
Dok.: 3421535

Besvarelse af spørgsmål nr. 639 (Alm. del) fra Folketingets Socialudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 639 (Alm. del), som Folketingets Socialudvalg har stillet til justitsministeren den 3. september 2024. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra ikkemedlem af udvalget (MFU) Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Peter Hummelgaard

/

Maria Carlsson

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 639 (Alm. del) fra Folketingets Socialudvalg:

”Vil ministeren indhente erfaringer fra USA og Canada om, hvordan man i disse lande afhører demente, der har begået drab på plejehjem, og, hvordan man i disse lande beskytter demente mod at blive svindlet af deres pårørende?”

Svar:

Som det fremgår af Justitsministeriets besvarelse af 1. oktober 2024 af spørgsmål nr. 639 (Alm. del) fra Folketingets Socialudvalg, har Justitsministeriet foretaget en høring af de danske ambassader i USA og Canada.

Justitsministeriet har i den forbindelse anmodet om at få oplyst, hvilke procedurer og juridiske rammer der gælder for afhøring af demente, som har begået drab på plejehjem. Justitsministeriet har desuden anmodet om at få oplyst, hvilke foranstaltninger der er truffet for at beskytte demente mod at blive svindlet af deres pårørende. En sammenfatning fremgår nedenfor.

USA

Den danske ambassade i Washington har til brug for besvarelse af spørgsmålene indhentet information fra åbne, skriftlige kilder, herunder den amerikanske forfatning, Legal Information Institute, U.S. Department of Justice, Uniform Law Commission, Senate Special Committee on Aging, Federal Trade Commission – Protecting Aging Consumers og Bank Secrecy Act.

Ambassaden har på den baggrund oplyst, at der i USA er regler både på føderalt niveau og på delstatsniveau, som regulerer rammerne for afhøring af borgere med demens. Overordnet beskytter The Fifth Amendment i den amerikanske forfatning mod selvinkriminering, hvilket også gælder for borgere med demens. Derudover giver The Sixth Amendment alle, herunder borgere med demens, ret til at blive repræsenteret af en offentlig forsvarer eller anden udpeget advokat i en straffesag.

Både føderale og statslige love kræver, at en person skal være ”competent to stand trial”, hvilket indebærer, at personen skal kunne forstå anklagerne og kunne tage del i forsvaret mod anklagerne. Hvis en person med demens vurderes ude af stand til at indgå i en retssag, kan personen ikke afhøres eller retsforfølges uden korrekt juridisk repræsentation og en vurdering af

personens mentale tilstand. Retten kan beordre en psykiatrisk vurdering. Mange stater, herunder Californien, Florida og New York, har specifikke procedurer for vurdering af en persons mentale kapacitet inden afhøring.

På myndighedssiden kan det statslige agentur, Adult Protective Services (APS), blive involveret, hvis en person på et plejehjem, herunder personer med demens, mistænkes for et strafbart forhold, men muligvis har begrænset mental kapacitet. Eksempelvis kan APS indlede en undersøgelse af sagen eller sørge for, at der tages hensyn til personens mentale tilstand under sagsbehandlingen. Ved alvorlige strafbare forhold kan U.S. Department of Justice involveres, især hvis sagen falder under føderal jurisdiktion.

For så vidt angår beskyttelsen af demente mod at blive svindlet af deres pårørende er der i USA både føderale og statslige agenturer og love, som beskytter demente mod økonomisk udnyttelse.

Det gælder eksempelvis love vedrørende værgemål og formynderskab (Guardianship and Conservatorship Laws). Hvis en dement person ikke længere er i stand til at varetage sine økonomiske anliggender, kan en domstol udpege en værge eller konservator. Denne person skal handle i den dementes bedste interesse, og domstolen overvåger typisk værgens/konservatorens handlinger. Værgemål reguleres på statsligt niveau, men der findes juridiske rammer, som på tværs af stater standardiserer beskyttelse af personer med demens, som er under værgemål.

Derudover har personer med demens ofte afgivet en finansiel fuldmagt og derved udpeget en fuldmægtig, der håndterer deres økonomi. Misbrug af denne position kan føre til både strafferetlig retsforfølgelse og civile retssager under statslige love. Der findes yderligere en Elder Justice Act, der giver føderale ressourcer til at forebygge bl.a. økonomisk udnyttelse af sårbare voksne som personer med demens.

APS undersøger beskyldninger om økonomisk misbrug og udnyttelse af personer med demens. Hvis en pårørende mistænkes for svindel, kan APS gribe ind og potentielt retsforfølge den pågældende.

The Federal Trade Commission (FTC) tilbyder programmer og ressourcer til at uddanne ældre og deres pårørende om svindel. FTC håndterer også sager om svindel mod ældre og kan udstede sanktioner. FTC udsender

endvidere advarselsbreve til virksomheder, der henvender sig med ulovlig markedsføring mod personer med demens.

Mange banker i USA er underlagt statslig og føderal regulering, der kræver overvågning af konti for mistænkelig aktivitet, især for sårbare kunder som personer med demens. Bank Secrecy Act kræver, at finansielle institutioner rapporterer mistænkt svindel og misbrug.

Canada

Den danske ambassade i Ottawa har til brug for besvarelse af spørgsmålene indhentet information fra Justice Canada og Public Health Canada samt offentlige kilder.

Ambassaden i Canada har på den baggrund oplyst, at den føderale regering i Canada er ansvarlig for at vedtage straffeloven, herunder strafferetsplejeloven, mens Canadas ti provinser og tre territorier, som har en meget stor grad af selvbestemmelse, er ansvarlige for at administrere og anvende loven inden for deres respektive jurisdiktioner. Fra føderalt niveau er der ikke nogen specifik ramme eller specifikke procedurer for, hvordan man afhører personer med demens. Sådanne procedurer, hvis de findes, vil blive udviklet og implementeret af de enkelte politikredse eller anklagemyndigheder i de enkelte provinser.

Alle afhøringer i Canada skal overholde den almindelige lovgivning og det canadiske charter om rettigheder og friheder. Mest relevant i nærværende sammenhæng vil sandsynligvis være Canadas såkaldte "frivillighedstest", som ifølge Canadas Højesteret eksisterer for at forhindre falske tilståelser og uretmæssige domme. Denne frivillighedstest gælder i alle situationer, hvor politiet afhører personer i forbindelse med påståede strafbare forhold. Heri beskrives det, at politiet skal sikre, at personer, der afhøres om en anklage, vurderes at have et aktivt sind og frivilligt deltager i afhøringen under omstændigheder, der ikke er resultatet af trusler eller løfter (tilskyndelser) fra politiet eller andre.

Med hensyn til beskyttelsen af demente mod at blive svindlet af deres pårørende i Canada har provinserne og territorierne vigtige jurisdiktionsområder i forbindelse med forebyggelse og håndtering af forbrydelser, der er rettet mod ældre personer, herunder levering af tjenester og hjælp til ofre for forbrydelser. Hver af provinserne og territorierne har en unik tilgang til at håndtere misbrug af ældre, f.eks. gennem love, der

omhandler misbrug af sårbare voksne, eller ved at pålægge offentlige instanser at støtte voksne, der oplever misbrug.

Efter den canadiske straffelov kan misbrug af ældre indgå som en skærpende omstændighed i forbindelse med strafudmåling. Dette kan for eksempel omfatte situationer, hvor lovovertrædelsen har været motiveret af fordomme eller had baseret på f.eks. alder eller psykisk eller fysisk handicap. Det vil også kunne omfatte, at gerningspersonen har misbrugt en stilling med tillid eller autoritet i forhold til forurettede eller har misbrugt gerningspersonens ægtefælle eller samlever. Det vil eksempelvis også kunne omfatte, at lovovertrædelsen har haft en betydelig indvirkning på forurettede i betragtning af forurettedes alder og andre personlige forhold, herunder helbred og økonomiske situation i forbindelse med bedrageriet.

Der er derudover tiltag i Canada, som tager særligt hensyn til sårbare personer. Eksempelvis har flere politikredse i Canada en specifik afdeling, som er dedikeret til sårbare personer, herunder ældre. Her kan f.eks. ansatte på et hospital ringe til, hvis de mistænker, at en patient med demens bliver svindlet af sine pårørende. Der findes desuden et frivilligt register over sårbare borgere i Canada, som indeholder kontaktoplysninger i nødsituationer, detaljerede fysiske beskrivelser samt beskrivelser af kendte rutiner og særlige behov hos den enkelte person. Disse oplysninger vil hjælpe politibetjente med at kommunikere bedre, komme til personens bopæl eller håndtere en nødsituation, der involverer denne person.

Det kan endvidere oplyses, at personer med demens i Canada kan udpege en værge til at træffe beslutninger om helbred og økonomi, når man som dement ikke længere er i stand til det. Værge behøver ikke at være et familiemedlem, men minimumsalderen afhænger af, hvor i Canada at værgefuldmagten skal udstedes. En offentlig værge kan også træde til, når der er tegn på økonomisk misbrug, eller når en person med demens ikke selv har en betroet værge. En offentlig værge har myndighed til at undersøge og tage kontrol over økonomiske forhold for at beskytte personens aktiver. Derudover er finansielle institutioner i Canada i stigende grad uddannet til at genkende tegn på økonomisk misbrug, især hos ældre voksne med kognitive funktionsnedsættelser. Banker kan tilbageholde mistænkelige transaktioner og rapportere bekymringer til de relevante myndigheder.